

СПРАВА « МОЛДОВАН ПРОТИ УКРАЇНИ»

(CASE MOLDOVAN v. UKRAINE)

(Заява № 62020/14)

Стислий виклад рішення від 14 березня 2024 року

У листопаді 2012 року заявник звернувся до суду з позовом про визнання покійної особи його батьком та внесення відповідних змін до свідоцтва про народження з метою успадкування майна покійного. Він вказав, що підтвердити батьківство міг результат ДНК-експертизи. За клопотанням заявника Хотинським районним судом Чернівецької області (далі – районний суд) було призначено проведення ДНК-експертизи. Чернівецьке обласне бюро судово-медичної експертизи надало біологічні зразки заявнику для організації їхньої доставки до Одеського біологічного бюро судово-медичних експертиз, яке безпосередньо проводило експертизу, оскільки Чернівецьке бюро не могло зробити це самостійно. За результатами ДНК-експертизи ймовірність того, що покійний був батьком заявника, становила 99.9999%. У грудні 2013 року районний суд ухвалив рішення про відмову у задоволенні позову заявника, у якому не взяв до уваги результат ДНК-експертизи і послався на постанову Пленуму Верховного Суду України від 15 травня 2006 року № 3, згідно з якою питання встановлення батьківства стосовно дітей, народжених до 01 січня 2004 року, регулювалися положеннями старого Кодексу про шлюб та сім'ю України 1969 року (далі – Кодекс 1969 року), а саме, якщо батьки не зробили спільну заяву, а батьківство встановлювалося судом, то суд мав брати до уваги «спільне проживання та ведення спільного господарства матір'ю дитини і відповідачем до народження дитини, або спільне виховання чи утримання ними дитини, або докази, що з достовірністю підтверджують визнання відповідачем батьківства». Апеляційний суд Чернівецької області (далі – апеляційний суд) залишив без змін рішення суду першої інстанції, підтвердив застосовність норм Кодексу 1969 року та додав одним реченням, що достовірність результатів ДНК-експертизи у справі заявника піддавалася сумніву. У лютому 2014 року Вищий спеціалізований суд у цивільних і кримінальних справах відмовив у відкритті касаційного перегляду, зазначивши, що в рішеннях судів нижчих інстанцій відсутні ознаки незаконності. До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтею 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) у зв'язку із відмовою у задоволенні цивільного позову заявника про визнання покійної особи його батьком. Заявник стверджував, що суди необґрунтовано відмовилися брати до уваги докази у вигляді результатів ДНК-експертизи і наполягали на застосуванні застарілих положень законодавства, які вимагали наявності доказів спільного проживання та інших «соціальних» обставин. Розглянувши матеріали справи, Європейський суд зазначив, що питання, яке стоїть перед Судом, полягає не в тому, чи були докази у вигляді результатів ДНК-експертизи надійними або чи був пан Ч. батьком заявника, а лише

чи вказував застосований підхід і результат провадження на порушення позитивних зобов'язань держави за статтею 8 Конвенції. Під час провадження на національному рівні, яке розпочалося у 2012 році, суди дотримувалися Постанови Пленуму Верховного Суду України 2006 року, яка передбачала застосування Кодексу 1969 року до справи заявника, роблячи доказ наявності спільного проживання необхідним для визнання батьківства. На думку Європейського суду, застосування такого підходу, подібного до підходу, який передбачає відсутність гнучких часових обмежень або наявності інших процесуальних обмежень, призвело до унеможливлення встановлення чи оскарження батьківства, зокрема за допомогою нових методів експертизи. Європейський суд неодноразово встановлював, що такі обмеження суперечать важливості інтересів приватного життя. Європейський суд зауважив, що хоча апеляційний суд, підтверджуючи застосовність Кодексу 1969 року та пояснюючи, що, таким чином, для дитини, яка народилася до 01 січня 2004 року, сам собою доказ у виді результатів ДНК-експертизи не міг бути підставою для визнання батьківства у судовому порядку, порушив питання про достовірність результатів ДНК-експертизи, але не розглянув це питання достатньо ретельно. Хоча завдання Європейського суду не полягає у тлумаченні національного законодавства чи висловленні точки зору щодо відповідності правового регулювання, обраного законодавчими органами держави-відповідача у певній сфері, за цих обставин Європейський суд дійшов висновку, що зазначений підхід національних судів у поєднанні з розглядом наданого їм доказу у вигляді результатів ДНК-експертизи з недостатньою ретельністю становив порушення їхніх позитивних зобов'язань за статтею 8 Конвенції щодо забезпечення права заявника на повагу до його приватного життя. З огляду на це Європейський суд констатував порушення статті 8 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. Оголошує заяву прийнятною;
2. Постановляє, що було порушено статтю 8 Конвенції;
3. Постановляє, що: (а) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції держава-відповідач повинна сплатити заявнику такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу: (I) 4 500 (чотири тисячі п'ятсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди; (II) 500 (п'ятсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявнику, в якості компенсації витрат на правову допомогу, які мають бути сплачені безпосередньо на банківський рахунок його представника, пана Б. В. Фокія; (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної

позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.